

KIRJALLINEN KYSYMYS 180/2001 vp

Lauri Törnin kunnian ja sotilasarvon palauttaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Lauri Törni oli viime sotiemme kenties suurin sotasankari, legendaarinen kaukopartiomies, jonka ryhmässä myös kunnioitettu tasavaltamme presidentti Mauno Koivisto taisteli. Sodan päättymisen jälkeen Törni lähti Yhdysvaltoihin, koska suuri mahtava Neuvostoliitto olisi hänet likvidoinut. Niin joutui lähtemään moni muukin, kuka Ruotsiin, kuka muualle. Sitten Törni loi vielä maineikkaan uran Yhdysvaltain armeijassa, ja suomalaiset retkikunnat ovat etsineet hänen luitaan Vietnamin viidakoista.

Törniltä vietiin sotilasarvo ja kunnia sotiemme päättymisen jälkeen. Niiden perään on kysytty monen toimesta, mutta maan hallituksen taholta on vastattu lyhyesti ja työkeästi aivan kuin kysynnän kohteena olisi ollut maanpetturi. Vaikka

kunnian palauttaminen ei meillä ole ollut itäisen naapurimaamme esimerkin mukaisesti muodissa, Törnin tapaus tuskin häipyi ihmisten mielestä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miksi Lauri Törniltä vietiin sotien jälkeen sotilasarvo ja kunnia, vaikka hän oli suurin sotasankarimme ja

miksi niitä ei voida hänelle edesmenneenäkin palauttaa nyt, kun Neuvostoliittokaan ei ole enää asiaa estämässä?

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2001

Sulo Aittoniemi /alk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainittuun tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Sulo Aittoniemen /alk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 180/2001 vp:

Miksi Lauri Törniltä vietiin sotien jälkeen sotilasarvo ja kunnia, vaikka hän oli suurin sotasankarimme ja

miksi niitä ei voida hänelle edesmenneenäkin palauttaa nyt, kun Neuvostoliittokaan ei ole enää asiaa estämässä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lauri Tömi johti jatkosodassa erikoistehtäviä varten perustettua jääkärikomppaniaa. Sotilaallisista ansioistaan Törni palkittiin nimityksellä Mannerheim-ristin ritariksi ja ylennyksellä kapteeniksi.

Suomen irtauduttua sodasta Törni siirtyi Saksan asevoimien erikoistehtäviin. Väli rauhansopimuksen solmimisen jälkeen Suomi joutui sotaan Saksaa vastaan ja sotilaallinen palvelu Saksan asevoimissa johti siihen, että Törni tuomittiin Suomessa maanpetoksesta 21.5.1947 vapausrangaistukseen ja menettämään kansalaisluottamuksensa määrääjäksi. Silloisen rikoslain mukaan kansalaisluottamuksen menettäminen merkitsi myös sotilasarvon menettämistä. Presidentti J. K. Paasikivi armahti Törnin vapausrangaistuksen suorittamisesta ja palautti kansalaisluottamuksen jo joulukuussa 1948. Sotilasarvon palauttamista olisi tullut anoa erikseen ja tällaista anomusta Törni ei ilmeisesti tehnyt.

Myöhemmin Törni värväytyi Yhdysvaltain asevoimien palvelukseen, jossa hänet aikanaan

ylennettiin majuriksi. Törni katosi miehistöineen tiedustelulennolla Vietnamissa vuonna 1965, ja sittemmin hänen on vahvistettu tuolloin kuolleen.

Lauri Törni menetti suomalaisen sotilasarvon rikosoikeudellisena seuraamuksena rikostuomion yhteydessä. Tasavallan presidentti voi perustuslain 105 §:n nojalla yksittäisessä tapauksessa armahtaa tuomioistuimen määräämästä rangaistuksesta tai muusta rikosoikeudellisesta seuraamuksesta joko kokonaan tai osittain. Sotilasarvon menettämisen katsotaan kuuluvan armahdusmahdollisuuden piiriin. Lähtökohtana armahdusinstituutiosta kuitenkin on, että armahdus voi koskea vain elossa olevaa henkilöä.

Eduskunnassa on aikaisemminkin käyty keskustelua eräistä kunnian palauttamiseen liittyvistä kysymyksistä Suomen sodanjälkeisessä historiassa. Viitataan lähinnä sotasyllisyysoikeudenkäynteihin ja ns. asekatkentuun. Oikeusministeri Hannele Pokka totesi 15.4.1992 eduskunnalle antamassaan vastauksessa, että ajatus tuomittujen kunnian palauttamisesta virallisin keinoin on pohjoismaiselle yhteiskunnalliselle ja oikeudelliselle perinteelle vieras. Meidän oloissamme luontevampia tapoja arvioida menneisyyttä ovat historian tutkimus ja julkinen keskustelu. Oikeusministeriö asetti vuonna 1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää tarkemmin asekatkentalain sisältöön ja säätämiseen liittyviä kysymyksiä. Professori Heikki Ylikankaan johtama työryhmä päätyi 14.10.1992 valmistuneessa mietinnössään siihen, että aikanaan asekatkentalain nojalla langetettuihin tuomioihin ei ole enää syytä millään julkisen vallan toimenpiteellä puuttua.

Mitä tulee kysymykseen Lauri Törnin kunnia, voidaan todeta ainakin se, että mitään sel-

laista ei voida palauttaa, mitä ei ole koskaan menetettykään.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2001

Ministeri Olli-Pekka Heinonen

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Sulo Aittoniemi /alk undertecknade skriftliga spörsmål SS 180/2001 rd:

Varför fråntogs Lauri Törni efter krigens sin militära grad och ära, trots att han var vår största krigshjälte och

varför kan han inte återges dessa efter sitt frånfälle, nu när inte heller Sovjetunionen längre kan förhindra saken?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Lauri Törni ledde under fortsättningskriget det för specialuppdrag inrättade jägarkompaniet. Törni belönades för sina militära förtjänster genom att utnämnas till riddare av Mannerheimkorset och befordras till kapten.

Efter att Finland frigjort sig från kriget övergick Törni till specialuppgifter inom den tyska armén. Efter fredsavtalet 1944 rådde Finland i krig med Tyskland, och den militära tjänstgöringen i den tyska armén ledde till att Törni den 21 maj 1947 i Finland för landsförräderi dömdes till frihetsstraff och till förlust av sitt medborgerliga förtroende för viss tid. Enligt den dåvarande strafflagen innebar förlusten av det medborgerliga förtroendet också förlust av den militära graden. President J. K. Paasikivi benådade Törni med avseende på frihetsstraffet och förlusten av det medborgerliga förtroendet redan i december 1948. Törni borde särskilt ha anhållit om att återfå den militära graden, och uppenbarligen gjorde han ingen sådan anhållan.

Senare tog Törni värvning i Förenta staternas armé, där han sedermera befordrades till major. Törni jämte besättning försvann under en spaningsflygning i Vietnam 1965, och det har senare fastställts att han då dog.

Lauri Törni förlorade sin finländska militära grad som en straffrättslig påföljd i samband med en straffdom. Republikens president kan med stöd av grundlagens 105 § i enskilda fall besluta om benådning genom att mildra eller efterge av domstol bestämda straff eller andra straffrättsliga påföljder. Benådningens möjligheten anses omfatta förlust av den militära graden. Benådningens institutionen grundar sig dock på den principen att benådningen endast kan gälla levande personer.

I riksdagen har man också tidigare diskuterat en del frågor gällande återupprättelse i Finlands efterkrigstida historia. Jag hänvisar främst till krigsansvarighetsprocesserna och till det s.k. vapenundangömningsfallet. Justitieminister Hannele Pokka konstaterade i sitt svar till riksdagen den 15 april 1992 att tanken på att dömda skall få återupprättelse på officiell väg är främmande för den nordiska samhälleliga och juridiska traditionen. Historieforskningen och den offentliga debatten är hos oss naturligare fora för att utvärdera historien. Justitieministeriet tillsatte 1992 en arbetsgrupp med uppgift att närmare utreda frågorna i anslutning till innehålllet i och stiftandet av en vapenundangömningslag. Arbetsgruppen, som leddes av professor Heikki Ylikangas, sade i sitt betänkande som blev klart den 14 oktober 1992 att samhället inte längre har skäl att befatta sig med de domar som en gång meddelades med stöd av vapenundangömningslagen.

När det gäller frågan om Lauri Törnis ära kan man konstatera så mycket att det inte går att återställa något som aldrig har förlorats.

Helsingfors den 20 mars 2001

Minister Olli-Pekka Heinonen